Wiktoria Wróblewska, dr
Instytut Statystyki i Demografii
Szkoła Główna Handlowa w Warszawie

Materiał przygotowany dla Krajowego Centrum ds. AIDS do wykorzystania w ramach kampanii skierowanej do rodzin pod hasłem „Rodzina razem przeciw AIDS"

Materiał dla dziennikarzy

- Od początku lat 90. w Polsce obserwuje się zburzenie wszelkich granic ludzkiej intymności, które łączy się z dekonstrukcję dotychczasowych wzorców aksjologicznych młodzieży w sferze płciowości i życia seksualnego człowieka.

- Wartości przekazywane w domu rodzinnym okazały się za słabe i nie wytrzymały zderzenia z przekazem mediów i napływem kultury zachodniej. Nastąpiło osłabienie wpływu rodziców, szczególnie ojca, na kształtowanie osobowości i postaw dzieci i młodzieży.

- W rodzinach pełnych wychowuje się i dorasta ponad 82% z prawie trzech milionów młodych Polaków w wieku 15-19 lat.

- Rodzina i udane życie małżeńskie wciąż zajmują pierwsze miejsce wśród wartości młodzieży. Tylko 8% osób w wieku do 35 lat uważa małżeństwo za instytucję przestarzałą. Coraz częściej jednak osoby młode odchodzą od tradycyjnego wzorca tworzenia rodziny i wskazują na związki kohabitacyjne jako poprzedzającą formę małżeństwa.

- Obniża się wiek inicjacji seksualnej oraz wzrasta udział młodych osób podejmujących życie seksualne. Wśród uczniów w wieku 15-19 lat prawie co czwarta dziewczyna i 35% chłopców udzieliło odpowiedzi twierdzącej na pytanie o doświadczenie inicjacji seksualnej.

- Badania przekrojowe realizowane wśród osób nastoletnich nie pozwalają na wyznaczenie średniego wieku inicjacji, a wszelkie takie próby są błędne. Mediana wieku inicjacji dla obecnego pokolenia młodych osób wynosi ok. 19 lat dla dziewcząt i ok. 18,5 roku dla chłopców.

- Ryzyko związane z wczesnymi związkami seksualnymi, to możliwość poważnych konsekwencji zdrowotnych w postaci chorób przenoszonych drogą płciową, zarażenie którymi z immunologicznego punktu widzenia jest szczególnie łatwe w przypadku osób w okresie dojrzewania.

- Mimo tych zmian, Polska należy do krajów o najwyższym odsetku młodzieży, która decyduje się na odkładanie inicjacji seksualnej na później. Tylko wśród studentów w Japonii odsetek mających za sobą doświadczenie inicjacji jest tak niski jak w Polsce.

- Wśród czynników różnicujących zachowania w sferze seksualnej młodzieży w Polsce, najbardziej znaczącą rolę odgrywa system wartości i norm wynikający z przekonań i życia religijnego młodzieży.

- Polskie nastolatki mają bardzo dobrą komunikację z rodzicami; prawie 100%, zarówno dziewcząt, jak i chłopców w wieku 11 lat nie ma problemów w rozmowach z matką; w wieku 13 lat odsetek ten wynosi 93%, a w wieku 15 lat - ponad 90%. Wyniki dla ojców wskazują także na jeszcze duży potencjał zaufania ze strony dzieci, jednakże są gorsze niż dla matek.

- Z drugiej strony ponad jedna czwarta młodych osób nie rozmawiała nigdy z rodzicami o dojrzewaniu płciowym, gdy byli w wieku 14-18 lat, a tylko 15% rozmawiało z rodzicami w sposób otwarty i dogłębny. Wyniki takie dotyczą studentów, można więc przypuszczać, że przekaz wiedzy w innych rodzinach może być jeszcze słabszy.

- Media zastąpiły rodziców, a także szkołę, w zakresie przekazu informacji dotyczących środków antykoncepcyjnych. Powszechność stosowania środków antykoncepcyjnych świadczy o tym, że na poziomie zapobiegania ciąży wśród nastolatków jest to wiedza wystarczająca.

- W czasie pierwszych kontaktów seksualnych ponad 80% stosowało środki zapobiegające zajściu w ciążę, a we wszystkich zestawieniach dominuje prezerwatywa.

- Wiedza instrumentalna, którą dysponują nastolatki nie jest wystarczająca dla rzeczywistej ochrony zdrowia młodych osób w Polsce. Zdrowie, według definicji Światowej Organizacji Zdrowia WHO, jest dobrostanem fizycznym, psychicznym i społecznym, a nie tylko brakiem choroby i inwalidztwa.

- Takie holistyczne podejście do zagadnień zdrowia młodego pokolenia jest możliwe tylko przy integracji działań różnych środowisk mających wpływ na wychowanie dzieci i młodzieży, wśród których rodziny i rodzice powinny mieć miejsce uprzywilejowane i podstawowe.